

Sociální správa

Co je sociální správa?

- **Souhrn orgánů a organizací, které realizují sociální politiku určitými nástroji a technikami**
- **Instituce** (veřejnoprávní nebo soukromoprávní), **které organizují proces sociálního transferu**
- **Významné odvětví státní správy**
- **Pojem z konce 19.stol. (Bismarck), před tím „chudinská správa“ (Poor Law)**
- **SOPQ: „co dělat a proč to dělat“ versus Soc. správa: „jak to dělat a kdo to bude dělat“**

Vývoj sociální správy

- 4 trajektorie sociální správy:
 - Institucionalizace péče o chudé (↑)
 - Rostoucí protiklady ve společnosti => sociální napětí (od husitství)
 - Z filantropie křesťanů => povinnost šlechty a obcí (Smith, Disraeli) => vznik laické správy (zestátněna 16.-19. stol.)
 - Nestátní sociální správa (↑)
 - Sdružování ve spolcích („dnes ty mně, zítra já Tobě“ nebo „sami sobě navzájem“) => cechy, bratrstva => 1852 regulace státu, potřeba povolení ke sdružování => pojištění (Bismarck)
 - Péče státu o jeho služebníky (↓)
 - Vojáci a úředníci => pozemky, platy, sirotci
 - Ochrana pracovních podmínek (↓)
 - 18. stol. – Velká francouzská revoluce

Pojetí sociální správy

- **Liberální pojetí**
 - Především regulace vztahů mezi občany a jejich ochranou, méně transfery. Pomoc nejchudším z chudých, cílem je ochrana a povzbuzení rodin, aby se starali především sami o sebe.
- **Korporativní pojetí**
 - Stát garant, zasahuje pouze, pokud soukromá sféra vyčerpala všechny možnosti
 - =>subsidiarita, svépomocné spolky (později sociální pokladny a pojišťovny)
- **Paternalistické pojetí**
 - Sociální správa centralizována
- **Sociální stát a jeho institucionální pojetí**
 - Stát regulátor i aktivní hráč, snaha o subsidiaritu
 - Sociální správa veřejnoprávní i soukromoprávní
 - Cílem soudržnost a omezení sociálního vyloučení

Soudobé změny v pojetí státní sociální správy

- ***Základní problémy (OECD):*** dlouhodobá U, U mladých, nebezpečí sociální vyloučenosti
- ***Řešení:*** přizpůsobení soustav sociálních dávek novým podmínkám na trhu práce, posílení sociální správy na nižších úrovních, pohled na problém zdola nahoru

System sociální správy

- **Vymezený celek s určitým sociálním cílem (definované poslání), s určitou organizací, s uspořádanými strukturami lidí a se soustavou nástrojů a finančních prostředků, jimiž své cíle uskutečňují**
- **Prvky systému (sociální činnosti) uspořádány dle společensky uznaných potřeb klientů do souborů činností:**
 - **Organizační struktury lidí (rozhodují o činnostech a vykonávají je)**
 - **Nástroje k vykonávání činností (dávky, služby)**
 - **Zdroje financování**

System sociální správy dělíme:

- **Podle toho, kdo je vlastní**
 - Soukromoprávní a veřejnoprávní
- **Podle ekonomické povahy**
 - Komerční (ziskové) a občanské (neziskové)
- **Podle klientely, které slouží**
 - Občanské a zaměstnanecké
- **Podle oboru činnosti**
 - systémy práce a zaměstnávání (ÚP, Úřady bezpečnosti práce, služby zaměstnanosti)
 - systémy sociálního zabezpečení (sociální pojištění, státní sociální podpora, sociální pomoc..)
 - systémy zdravotnické (zdravotní pojištění, hygienická ochrana..)
 - systémy vzdělávací (povinná školní docházka, sociální stipendia..)

Přístupy k sociální správě

- Soukromoprávní
 - Historicky starší, prvotní forma
 - Vyvinul se z křesťanské filantropie, solidarity a občanské vzájemnosti
 - Vzájemnostní spolky římských řemeslníků, církve ...
- Veřejnoprávní
 - Zdůrazňuje roli státu v uspořádání sociálních věcí
 - Vyvinul se ze sociální regulace (policie), ze správy chudinské péče, ze sociální činnosti cechů, ze správy státního zaopatření státních úředníků a vojáků
- V Evropě kombinace obou přístupů, převládají různé prvky, liší se dle:
 - Centralizace/decentralizace státní sociální správy
 - Participace veřejnoprávních samospráv na sociální správě jednotlivých odvětví
 - Participace soukromoprávních sociálních správ na poskytování sociálních služeb

Modely sociální správy

- Liberální (anglosaské země)
 - Vysoká míra decentralizace veřejné samosprávy a vysoký podíl soukromoprávní sociální správy
 - Centrum má spravovat pouze to, co je nezbytné pro udržení jednotnosti v přístupu ke klientům a co vede k hospodárnosti
 - Tj. centrum = podpora soukromých iniciativ; dozor nad dodržováním právního řádu a zajišťování základní sociální sítě
- Korporativní (kontinentální Evropa)
 - Stát více odpovědný za sociální bezpečnost občanů
 - Různé přístupy k různým odvětvím správy
 - Dvě skupiny: státy, které „nutí“ občany spořit na „horší časy“ versus celospolečenská solidarita
- Sociálnědemokratický (severní Evropa)
 - Vysoká míra solidarity, občanská společnost, veřejnoprávní přístup s kombinací soukromých iniciativ
- Totalitní (post-sovětský blok)

Základní prvky systémů sociální správy

- Policie (regulace) = činnosti státu vedoucí k ochraně občanů
 - Ze slova politeia = stát, obec. Ve významu (1) státní dohled a (2) ozbrojená ochrana (od 15.stol)
 - všechny formy dozoru, dohledu, kontroly a inspekce, jimiž stát chrání nezadatelní sociální práva občanů (inspekce bezpečnosti práce, hygienická inspekce, školská inspekce apod.)
- Péče (ochrana) = stát něco poskytuje, aby občan mohl realizovat svá sociální práva
 - uskutečňována sociálním a zdravotní pojištěním, státními podporami, sociálními službami

Organizace mající světovou působnost

- **Mezinárodní organizace práce – ILO**
- **Světová zdravotnická organizace – WHO**
- **Organizace pro vzdělání, vědu a kulturu - UNESCO**

Organizace mající evropskou regionální působnost

- Rada Evropy (COE)
- Evropská unie (EU)
- Zelená kniha – Evropská sociální politika (1993) - cílem bylo analyzovat sociální společnost.
- Bílá kniha – Cesta vpřed pro Evropskou unii (1994)
 - Založena na konstatování, že hospodářský pokrok musí být v souladu s pokrokem sociálním a že
 - při budování Evropy je třeba se zaměřit na konkurenceschopnost i solidaritu.
 - Evropa musí nutně přejít na efektivní, o kvalitu se opírající ekonomiku s vysokou mírou investic do nových technologií.
 - Ústředním zdrojem musí být vzdělané, vysoce motivované a adaptabilní pracovní činné obyvatelstvo.
- Lisabonská strategie
 - „stát se nejkongurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou, schopnou udržitelného ekonomického růstu s větším počtem lepších pracovních příležitostí a větší sociální soudržností“
 - zvýšit průměrnou míru ekonomického růstu do roku 2010 na 3 %, vytvořit dodatečných 20 milionů pracovních míst, což by představovalo zvýšení míry zaměstnanosti z tehdejších 61 % na 70 % a zvýšit podíl pracujících žen z 51 % na více než 60 %.

Úkoly mezinárodních organizací

- **Organizovat mezinárodní pomoc**
- **Harmonizovat sociálněpolitická úsilí jednotlivých států**
- **Budovat světové nebo regionální kontrolní mechanismy**

Financování sociální správy

- 2 typy nákladů:
 - náklady spojené s vlastní sociální činností,
 - administrativní náklady
- Z čeho může být financována:
 - daně, poplatky, pokuty, dary
- Principy financování:
 - solidarita, rovnost, efektivnost a únosnost
- Kdo financuje:
 - stát, samospráva, zaměstnavatel, nestátní organizace, občan

Metody financování sociální správy

- Průběžné financování
- Fondové financování
- Daňové úlevy či poplatky

Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ)

- ČSSZ sama či prostřednictvím zaměstnavatele zajišťuje:
 - výplatu nemocenského,
 - peněžité pomoci v mateřství,
 - vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství a
 - podpory při ošetřování člena rodiny
- Do státního rozpočtu ČSSZ přispívá více než jednou třetinou příjmů (výběr pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti)

ČSSZ

| | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|--|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| Příjmy z pojistného celkem (MLD Kč) | 285,06 | 302,09 | 324,35 | 357,21 | 375,37 |
| Předpisy pojistného celkem (MLD Kč) | 283,28 | 302,41 | 321,35 | 353,5 | 374,8 |
| Úspěšnost výběru pojistného | 100,63 | 99,89 | 100,93 | 101,05 | 100,15 |

Administrativní náklady

| Číslo řádku | Položková seskupení | Skutečnost 2008 (v mil. Kč) | Podíl na výdajích (v %) |
|-------------|--|--------------------------------|-------------------------------|
| | Osobní náklady | 3 099 | 55,9 |
| 1. | z toho mzdy, OON a odstupné | 2 266 | 40,9 |
| | pojistné | 788 | 14,2 |
| | tvorba FKSP | 45 | 0,8 |
| 2. | Nákup materiálu | 47 | 0,8 |
| 3. | Nákup vody, paliv a energie | 124 | 2,2 |
| 4. | Služby pošt | 578 | 10,4 |
| 5. | Služby, opravy, udržování a cestovné | 1 445 | 26,2 |
| 6. | Ostatní neinvestiční výdaje | 52 | 0,9 |
| 7. | Převod neinvestičních prostředků do rezervního fondu | 0 | 0 |
| 8. | Mezisoučet | 5 345 | 96,4 |
| 9. | Investiční výdaje vč. převodů do rezervního fondu | 201 | 3,6 |
| 10. | Provozní výdaje celkem | 5 546 | 100,0 |

Vysvětlivka: OON – ostatní osobní náklady